

สมาธิเป็นฐาน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : ๑๓๖. การออกบวช

๑. การออกบวชถือว่าเป็นการไม่กตัญญูต่อพ่อแม่หรือไม่ครับ เพราะผมไม่คิดมีครอบครัว ไม่รู้ว่าเกิดจากอะไร เห็นเขามีลูกมีภรรยาแล้วผมทุกข์ใจแทน

๒. ผมเป็นลูกคนโตมีน้องชาย ๑ คน ครอบครัวไม่ร่ำรวยนัก ก่อนข้างจะติดยากจนหน่อยครับ ผมจบปริญญาตอนนี้ทำงานเป็นลูกจ้างบริษัท

๓. ผมคิดไม่ตกว่าจะทำอะไรดีระหว่างออกบวชหรือเลี้ยงดูพ่อแม่ไปจนสิ้นบุญ ตอนนี้ผมอายุ ๒๗ วางแผนไว้ว่าอีกไม่เกิน ๓ ปี เมื่อเก็บเงินใช้หนี้หมดแล้วจะออกบวช แต่ ! ก็กลัวว่าจะเป็นภาระทั้งพ่อแม่ แต่ขอท่าน ท่านก็อนุญาตครับ

หลวงพ่ : นี่คนเขาถามมา ๑. ว่าถ้าการออกบวชแล้วจะไม่กตัญญู

ความคิดอย่างนี้นะมันเป็นความคิดของคนดี แต่ถ้าคนไม่ดีเห็นไหม ลูกเราเกรงลูกเราไม่ดี พ่อแม่ก็อยากให้ออกบวชมาก บังคับให้มันบวช มันยังไม่บวชเลย เพราะต้องการให้มันไปบวช ต้องการให้มันเป็นคนดี

แต่ความคิดของคนดีเห็นไหม ความคิดของคนดีเพราะอะไรเพราะห่วงพ่อแม่ แต่ความคิดอย่างนี้ความห่วงพ่อแม่ พ่อแม่ของเรา เราต้องดูแลพ่อแม่ของเราถูกต้อง เราต้องดูแลพ่อแม่ของเรา แต่ดูแลพ่อแม่ของเราอย่างไรก็แล้วแต่ ถ้าเราดูแลคุณธรรมนะ พ่อแม่ก็คือพ่อแม่ แต่ถ้าพูดถึงพ่อแม่อยู่ได้เพราะท่านอนุญาต

ถ้าพ่อแม่อยู่ได้นะ ความเป็นห่วงพ่อแม่ก็เป็นอันหนึ่ง นี่ความคิดของเราก็เป็นอันหนึ่งนะ ถ้าเราอยากบวช เราคิดว่าเราอยากบวช เราอยากทำคุณงามความดี เราก็ไปบวช พอบวชไปแล้วมันละล้าละลัง สังกะได้อัฒตคณิกคนไหน คนแข็งแรงขนาดไหน

ถ้ามีอุปสรรคเราจะคิดถึงพ่อแม่เป็นคนแรกเลย คิดถึงพ่อแม่เพราะคนเราจะต้องคิดถึงพ่อแม่ทั้งนั้น ทีนี้พอไปออกบวชแล้ว มันดันละล้าละลัง ใจมีคนพูดมากกว่า ๑. ถ้าออกบวชแล้วเป็นการไม่รับผิดชอบ เป็นการไม่รักพ่อรักแม่

เราบอกบ่อยนะ ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่สละราชสมบัติออกบวช พระเจ้าสุทโธทนะเจ้าปวคชนาคไหน เจ้าปวคนะ เพราะโดยธรรมชาติของสายบุญสายกรรม ธรรมชาติของพ่อแม่กับลูกมันต้องรักกันผูกพันกันเป็นเรื่องธรรมดา

สิ่งที่มีความผูกพันกัน แล้วบอกว่าจะไม่มีความผูกพัน แล้วจะไปบวชแล้ว พอไปบวชปั๊บ พ่อแม่ก็เซ็นอนุญาตให้นะ พ่อแม่ก็ไม่มีความรู้สึก ลูกได้รับอนุญาตก็ไม่มีความรู้สึก มันเป็นไปไม่ได้หรอก การขออนุญาตพ่อแม่บวช พ่อแม่อนุญาตแล้วมันเป็นวินัยกรรม

มันเป็นเรื่องวินัยที่ว่าการบวชพ่อแม่ต้องอนุญาตก่อน เพราะพระเจ้าสุทโธทนะเสียลูกไป แล้ว พอสุดท้ายก็หวังว่าสามเณรหุลจะเป็นกษัตริย์ แล้วสามเณรหุลมาขอสมบัติกับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็พิจารณาแล้วว่า ให้สมบัติซะใหม่ เพราะทำตามสิทธิ์ สามเณรหุลนี่จะได้เป็นกษัตริย์ แล้วพระเจ้าสุทโธทนะก็หวังว่าในเมื่อเจ้าชายสิทธิ์ตะไปแล้วพระเจ้าสุทโธทนะก็จะเอาสามเณรหุลเป็นกษัตริย์

อันนี้ความเห็นของปุ๊ไซ่ใหม่ ความเห็นของปุ๊ว่าหลานนี่จะเป็นกษัตริย์ นี่สมบัติโลก ทีนี้พอมาขอพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็พิจารณาว่า ถ้าพระพุทธเจ้าให้สมบัติคือให้สิทธิ์ไง เพราะนางพิมพาให้สามเณรหุลมาขอสมบัติ

ถ้ามาขอสมบัติก็ได้ขึ้นครองราชย์ ทีนี้พระพุทธเจ้าก็พิจารณาว่าจะให้สมบัติทางโลกหรือจะให้สมบัติทางธรรม สมบัติทางโลกเห็นไหม คุณสิ..ถ้าสามเนรราหุลได้ขึ้นเป็นกษัตริย์ก็ต้องปกครองเขา

พอปกครองเขา เห็นไหม คุณสิ..ต้องปกครองเขานี้มันทุกข์นะ กษัตริย์มันต้องปกครอง มันต้องรักษาราชบัลลังก์ มันมีอะไรอีกเยอะแยะ มันมีเรื่องอย่างนี้ โอ๊ย.. มันไปนั่งอยู่บนเขาควยมันมีความทุกข์

แต่ถ้าให้สมบัติทางธรรมเป็นพระอรหันต์ พระพุทธเจ้าก็เลยให้พระสารีบุตรบวชให้ พอพระสารีบุตรบวชให้ สามเนรราหุลก็สำเร็จเป็นพระอรหันต์ เป็นสามเนรองค์แรก ที่สำเร็จเป็นพระอรหันต์

พระเจ้าสุทโธทนะเจ็บปวดมาก ก็เลยขอตรงนี้ไง บอกขอต่อไปนี้ ถ้าใครจะบวชต้องขอพ่อแม่ก่อน ถ้าพ่อแม่ไม่อนุญาต ก็มันเจ็บขนาดนี้ เพราะไปบวชกันเองโดยที่ปู่ย่าตายายไม่รู้เรื่องเลย มารู้อีกทีหนึ่ง ลูกหลานก็บวชหมดแล้ว เลยขอพรไว้ว่าถ้าลูกจะบวชต้องให้พ่อแม่อนุญาตก่อน เพราะอนุญาตก่อน ถึงจะมีความผูกพัน

ถ้าแบบว่าเราบุญกุศลเห็นไหม ลูกบวชแล้วเป็นกุศล ทุกคนก็อยากให้บวชทั้งนั้น แต่ถ้ามาบวชไปเลยอย่างนี้มันก็มีความรู้สึก ก็เลยต้องขออนุญาตก่อน ทีนี้มันเป็นวินัยกรรมต้องให้พ่อแม่ขออนุญาตก่อน

ทีนี้ขออนุญาตแล้วพ่อแม่ไม่เจ็บปวดไข้ไหม ด้วยความผูกพันมันเจ็บทั้งนั้น มันมีความรู้สึกทั้งนั้น คนเรามีสายบุญสายกรรมมันมีความรู้สึกทั้งนั้น ตอนนี้ความรู้สึกอันนี้เราใช้คำว่าต้นทุน ถ้าพระพุทธเจ้าไม่มีอย่างนี้ก่อนนะจะไม่ได้

พระเจ้าสุทโธทนะจะไม่ได้เป็นพระอรหันต์ สามเนรราหุลจะไม่ได้เป็นพระอรหันต์ พระอนนท พระนันทะ ญาติพี่น้องจะไม่ได้เป็นพระอรหันต์เลย เพราะไม่มีพระพุทธเจ้า ไม่มีคนหรือคั่นอริยสัจขึ้นมา จะมีใครได้ผล เพราะพระพุทธเจ้าเสียสละก่อนไข้ไหม

พระพุทธเจ้าเสียดละ พระเจ้าสุทโธทนะก็เจ็บปวด ทุกคนเจ็บปวดกันไปหมดเลย แต่ความเจ็บปวดอันนี้พระพุทธเจ้าออกไปรื้อค้น แล้วพระพุทธเจ้ารื้อค้นจนเป็นพระอรหันต์กลับมา แล้วกลับมาสั่งสอน ต้นทุนใจ ต้นทุนคือการเสียดละไง

ฉะนั้นถ้าพอมันเป็นวินัยกรรม ถ้าเป็นวินัยกรรมขึ้นมาเวลาเซ็นไปแล้ว มันจะจบไหม มันไม่จบ มันก็เป็นเห็นใหม่ ฉะนั้นเราต้องย้อนกลับมาดูที่ใจเราด้วย ถ้าใจของเราล่ะ ใจของเราเห็นใหม่ เราคิดเอง เราคิดห่วงพ่อแม่เอง ทีแรกพ่อแม่ต้องห่วงเราใช่ไหม เราไม่มีความกตัญญูใช่ไหม แต่ถ้าถึงเวลาแล้วเราเอง

นี่เราจะบอกว่า การบวชพระมันได้เพศมา เพศหญิง เพศชาย เพศสมณะ ถ้าเพศสมณะปีบสังคัมไทย เมื่อก่อนจะบัญญัติกฎหมายเขาต้องบัญญัติกฎหมายเอื้อกับศาสนา สมัยก่อนนะพระมีสิทธิยิ่งกว่าข้าราชการอีก แต่พอสุดท้ายแล้วเขาให้พระมีสิทธิเท่ากับราชการเสียครึ่งราคา

ถ้าเขาเอื้อกับศาสนา สิ่งที่เขาเอื้อศาสนาเพื่ออะไรเพื่อจะให้ศาสนานี้มั่นคง ถ้ามีศีลธรรมจริยธรรมมั่นคงนะกฎหมายนี้ไม่ต้องบัญญัติเลย บัญญัติกฎหมายขึ้นมาก็เพราะควบคุมคนไง

แต่ศีลธรรมมันควบคุมความรู้สึกนะ กฎหมายควบคุมไม่ได้หมดหรอก ควบคุมได้แต่คนที่มีความดีในใจ แต่ถ้าคนไม่มีความดีในใจ ใจของเขาหยาบมาก ฉะนั้นกฎหมายควบคุมไม่อยู่หรอก แต่ถ้าศีลธรรมควบคุมอยู่

ฉะนั้นถ้าเราบอกว่า เราจะไม่มีความกตัญญูไหม เราออกบวชแล้วพ่อแม่จะคิดถึงไหม มันมีทั้งนั้น เพราะพ่อแม่ไม่ใช่พระอรหันต์ พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของลูก แต่ไม่ใช่พระอรหันต์ของสาธารณะ คำว่าพระอรหันต์ของลูกก็ว่าได้เลี้ยงดูมาใช่ไหม เพาะพันธุ์ของลูก ฉะนั้นจิตใจมันต้องห่วงเป็นธรรมดา ถ้าห่วงเป็นธรรมดาแล้วเราจะต้องตัดใจ เราต้องตัดใจ

๒. เราเป็นลูกคนโตเห็นใหม่ครอบครัวของเขา เขาดูแลกันได้อันนี้เป็นอันหนึ่ง

๓. ถ้าเราอยากออกบวชการออกบวชทุกคนออกบวชมันเหมือนโอกาสเหมือนกับคนเราสมัครงาน ถ้าใครสมัครงานแล้ว คนนั้นได้งานขึ้นมา คนนั้นมีโอกาส ถ้าคนไม่ได้งานคนนั้นก็ไม่มีโอกาสใช่ไหม นี่ก็เหมือนกันบวชแล้วเป็นพระ พระนี่เป็นนักรบ นักรบกับอะไร นักรบกับกิเลสของตัวเอง

เวลาไปบวช อุปัชฌาย์บอก เกสา โลมา นขา ทันทา ตะโจ รูป ขน ผม เล็บ ฟัน หน้าง ถ้าเราทะลุได้เราผ่านได้ อันนั้นมันถึงเป็นความจริง บวชขึ้นมาแล้วเป็นสมมุติสังขัจจนทางสังคมาเนินทานะ

เวลาพระบวชแล้วก็ลูกชาวบ้าน ก็มนุษย์ คนหัวโล้นห่มผ้าเหลืองมันจะมีอะไร ใช่ม..มันเป็นสมมุติสังข มันเป็นสังขโดยสมมุติแต่มันจริงตามกฎหมายไป มันจริงตามกฎหมายเพราะอะไร เพราะเวลาพระบวชมาแล้ว ลงสังฆกรรม สังฆกรรมนั้นเป็นโมฆะ

เหมือนกับข้าราชการถ้ามีสิทธิตามราชการแล้ว จะเซ็นชื่อต่างๆ มันมีผลตามกฎหมาย พระบวชแล้วในสังคมาสังขมันต้องเป็นสังขตามความเป็นจริงแต่จริงตามสมมุติ ถ้าจริงตามสมมุติแล้ว ถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาแล้ว เราจะเป็นอริยสังข

อริยสังขเป็นที่ไหนอริยสังขเป็นที่หัวใจใจ ถ้าหัวใจมันประพฤติปฏิบัติขึ้นมาหัวใจเป็นความจริงขึ้นมามันถึงจะเป็นสังข ที่นี้เวลาจะบวชเห็นใหม่อยากออกบวช การออกบวชมันจะมีสิ่งใดบ้าง การออกบวชมันเป็นโอกาสที่เราจะได้เป็นสมมุติสังข

สมมุติสังขเวลา ๒๔ ชั่วโมง ในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทางของคฤหัสถ์เป็นทางคับแคบ ต้องทำมาหากิน ต้องมีเวลาแล้วถึงจะมาปฏิบัติใหม่

แต่ถ้าทางของภิกษุเป็นทางกว้างขวาง พระนั้นเสร็จแล้วไปแล้ว ในกติกาของวัดเรานะ เราเป็นคนดูแลเอง ทุกสิ่งทุกอย่างจะมาจบที่เรา พระของเราวัน ไร่แต่เช้าหรือมีหน้าที่รับผิดชอบจะออกมาช่วยดูแล

นอกนั้นฉันข้าวเสร็จทำข้อวัตรเสร็จรีบไปแล้ว ๒๔ ชั่วโมงไป เพราะเราถือตามธุดงค์วัตรถือตามประวัติของหลวงปู่มั่น เวลาฉันเสร็จแล้ว เวลาเอาบาตรขึ้นไปเก็บแล้ว

ผลึกเข้าไปอย่าขึ้นไปเดี๋ยวมันจะให้พักก่อน เห็นไหมมันจะให้พักก่อน ก็นอนก่อน ผลึกเข้าไปแล้วเข้าทางจงกรมเลยภาวนาไปเลย ๒๔ ชั่วโมง ทางของคฤหัสถ์เป็นทางคับแคบ

ไปดูในพระวินัยทุกๆ ข้อ สรุป วินัยนี้บัญญัติเพื่ออะไร บัญญัติขึ้นมาเพื่อข่มไว้ พวกหน้าด้าน ให้อำนาจทำให้มีปัญหา ส่งเสริมให้อีกคนหน้าบาง ส่งเสริมให้สังคมมีหมู่คณะ ให้คนที่ไม่ศรัทธาได้ศรัทธา ศรัทธาแล้วให้มันคงเห็นไหม แล้วก็บัญญัติไป

ผู้ที่ปฏิบัติเมื่อปฏิบัติแล้วไม่ได้ผลเพราะอะไร เพราะการปฏิบัติไม่เสมอดันเสมอ ปลาย ทางของคฤหัสถ์เป็นทางคับแคบ ทางของพระเป็นทางกว้างขวาง กว้างขวางก็ตรงนี้ไง นี่ก็เหมือนกันการบวชมาเราจะได้ออกาสนี้

แต่ถ้าบวชมาแล้วนะ ถ้าเราปฏิบัติแล้ว เราไม่มีความเข้มแข็ง หรือว่าจิตใจเราไม่มี จุกยึ้นนะ ๒๔ ชั่วโมง เมื่อไรมันจะมีค เมื่อไรมันจะสว่างเป็นทุกข์เป็นร้อนเลยแหละ แต่ถ้าคนปฏิบัติได้นะนั่งสมาธิ ๓ ชั่วโมง ๔ ชั่วโมง อ้าว.. ได้เวลาทำข้อวัตรแล้ว ได้เวลานะ เวลามันไปเร็วมาก

นี่จะพูดว่า ถ้าบวชแล้วเห็นไหม บวชแล้วมันเป็นตรงนี้ บวชไม่บวชนี่มันเป็น เรื่องหนึ่ง มันได้เทศมา เหมือนได้เกิดเป็นมนุษย์ มนุษย์สุขทุกข์นั้นอีกเรื่องหนึ่ง บวชเป็นพระถ้าปฏิบัติแล้วมันจะได้ความจริงขึ้นมา มันจะมีความสุขของมัน บวชเป็นพระ ปฏิบัติไม่ลงนะ มันก็เป็นทุกข์อันหนึ่งเหมือนกัน

ฉะนั้นการบวช บวชแล้วมันได้สถานะขึ้นมา พ่อแม่ได้ ๑๖ กัป เรื่องบุญกุศลเป็น เรื่องหนึ่ง แต่ที่เราพูดถึงเอามรรคเอาผลเลย เราจะบอกว่าให้ใจเย็นๆ นี่เขาถามปัญหาหมา ว่า จะเป็นกตัญญูไม่กตัญญู เพราะบวชแล้วพ่อแม่จะเป็นอย่างไร คิดนะความมุ่งมั่นคิดว่า บวชแล้วจะบวชต่อไปเลยตลอดไป

พอบวชไปแล้วนะ พอเข้าไปแล้วเจออุปสรรคขึ้นมาต่างๆ คนมีความคิดอย่างนี้ เยอะ พระบางองค์เขาจะบอกอย่างนั้นนะ ถ้าคนอยากบวชไม่ให้บวช อยากจนมันไม่ยาก ค่อยให้มันบวช พอเวลาไม่อยากบวช ฎีกให้บวช ถ้าอยากไม่ให้บวช พออยากแล้วมันคิดไป อีกเรื่องหนึ่งเลย

พออยากบวชใช้ใหม่ ก็คิดเลยว่าสังคมจะเรียบร้อยมาก บวชเข้าไปแล้วจะมีความสุขมาก คนจะช่วยส่งเสริมเรามาก คนจะช่วยเหลือเจือจานเรานะ อยากบวช พอไม่
อยากบวชนะ ไม่อยากบวชมันต้องขวนขวาย พอเข้าไปแล้วมันจะมีอุปสรรคทั้งนั้น ไม่มี
อะไรไปด้วยกติกากลอบจะมีอุปสรรคไปทุกๆ อย่าง

พระพุทธเจ้าบวชแล้วจะต้องค้นคว้าเอานะ เวลาเราศึกษาแล้วเราก็คิดเลยนะ เรา
จะจินตนาการไปเลยว่าสังคมข้างหน้า สังคมของพระศรีอริยเมตไตรย จะมีความสุขมาก
คนจะช่วยเหลือเจือจานกัน นี่เราคิดของเรานะ แต่ความจริงนั้นอีกเรื่องหนึ่ง

บวชขึ้นมาแล้วเราจะมีอุปสรรค อุปสรรคกับความรู้สึกรู้สึกของเราเองกิเลสเราเองมัน
จะต่อสู้กับเราเอง พอไปทำอะไรสิ่งที่ไม่ได้ล่ะ เราเห็นคนบวชมาก พอบวชเข้าไปนะมี
ความสุขมากเลย ดีมากเลย บวชนี้จะอยู่ตลอดไปเลย

พอไปอยู่ ๓-๔ ปี ธรรมะสอนให้เราบอกว่าต้องรับผิดชอบ รับผิดชอบต่ออะไร
รับผิดชอบต่อครอบครัว ต้องถือออกไปดูแลครอบครัวไง ธรรมะสอนให้รับผิดชอบต่อ ต้อง
ออกไปช่วยเหลือโลก ธรรมะสอนให้รับผิดชอบต่อ เวลามันจะถือมันอ้างอิง มันอ้างว่ามัน
ปฏิบัติดีมาก ธรรมะสอนว่าต้องรับผิดชอบต่อ รับผิดชอบต่อโลกนี้ต้องออกไปสู่โลกอีก นี่
เวลาใจมันถอดเห็นใหม่ นี่จะบอกว่าจะต้องดูแลใจเราต้องมาศึกษาที่ใจของเรา

ถาม : ๑๓๗. ปฏิบัติธรรมกับพระไม่แท้ เขาบอกว่ามันมีคนพาไปปฏิบัติที่เขา
เห็นว่าไม่ถูกต้อง

หลวงพ่ : อันนั้นก็เรื่องของเขานะ ในการปฏิบัติมันปฏิบัติไป ถ้ามันปฏิบัติถูกต้อง
มันก็ดีงาม ถ้าปฏิบัติไม่ถูกต้อง ฉะนั้นไ้กรณีอย่างนี้ในเมื่อเขาชักนำกันไป มันก็เรื่อง
ของสาขานุญสาขกรรมเรื่องของความเห็นของเขา

ถ้าเราจะพูด เราจะพูดถึงว่าเราไม่พูดถึงตัวบุคคลเราไม่พูดถึงพวกนี้ เราจะพูดถึง
ความจริง สัจจะ ข้อเท็จจริง ว่าการปฏิบัติมันปฏิบัติถูกหรือปฏิบัติผิด เอาข้อเท็จจริงนั้น
อย่างเช่น พริกมีความเผ็ด เกลือมีรสเค็ม น้ำตาลมีรสหวาน เราคุยกันตรงนี้ แต่ไอ้คนที่

ชอบพริกชอบเกลือชอบหวานนั้นมันเรื่องของเขา แต่เราจะพูดถึงว่าพริกมีรสเผ็ด เกลือมีรสเค็ม น้ำตาลมีรสหวาน

ในการปฏิบัติก็เหมือนกัน สติทำอะไร สติ สมาธิ ปัญญามันเป็นอย่างไร พูดตามข้อเท็จจริงนั้น ไอ้พระจริงพระปลอมมันมันอยู่ที่คนเชื่อถือศรัทธาไม่เอามาพูด ฉะนั้นสิ่งที่จะพูดถ้าพระองค์ไหนบอกว่า เกลือ น้ำตาล พริกต่างๆ รสชาติตรงตามความจริง อันนั้นเป็นพระจริง แต่ถ้าบอกว่า เกลือมันหวาน น้ำตาลมันเค็ม พริกรสอร่อยไอ้มันเรื่องของเขา ไอ้อย่างนั้นสังคมรู้ได้ สังคมตัดสินได้

ถาม : ๑๓๘. อันนี้เขาชอบคุณมาเลย ๆ เพราะว่าเทศน์ถูกใจเขา

ถาม : ๑๓๙. ขอคำแนะนำการเดินจงกรมค่ะ

การเดินจงกรมนะ การเดินจงกรมมันก็อยู่ที่ว่าผู้เป็น ปฏิบัติกับพระ พระแท้พระไม่แท้ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเดินจงกรมของครูบาอาจารย์เรา ถ้าเดินจงกรมของหลวงปู่มันที่ท่านพาเดินจงกรมนะท่านให้เดินปกติ เดินตามสามัญสำนึกปกติแล้วตั้งสติไว้ ตั้งสติไว้ตั้งสติ

ถ้ากำหนดลมหายใจก็อยู่ที่ลมหายใจ ถ้ากำหนดพุทโธก็อยู่ที่พุทโธ แล้วทำเดินไปตามปกติธรรมดาๆ แล้วถ้าจิตถ้ามันเดินเป็นปกติธรรมดา มันเป็นสามัญสำนึกของมนุษย์ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา คูสิ..มันเหมือนกับการขับรถ การขับรถยนต์เห็นใหม่ เราไม่ต้องไปกะระยะถนนเลย

ด้วยความชำนาญของเรา เรากระะยะด้วยสายตาของเรา เรากระะยะได้หมดเลย นี่ก็เหมือนกับการเดินจงกรมไป เราเดินจงกรมไปโดยที่จิตมันสงบเข้ามา เราไม่ต้องกะระยะในการเดินจงกรมไม่ต้องกะระยะใดๆ ทั้งสิ้น เพราะการกระะยะคือจิตส่งออก จิตมันไปรับรู้สู่ภายนอก ถ้าจิตรับรู้สู่ภายนอกมันสงบไม่ได้หรอก ถึงถ้ามันสงบ ถ้ามันปล่อยวาง

ถ้าจิตมันรับรู้สู่ภายนอก เหมือนเรากะถนน เราไปรับรู้ไอ้ถนนนี้ แล้วว่าเรารู้ๆ นี้เราไม่รู้อะไรเลย เพราะเราไปรู้ที่ถนน เราไม่รู้ที่ใจเรา เดินจงกรมก็เหมือนกัน เราเพียง

กลัวแต่จะไม่รู้ นะ กระทบโน่นกระทบนี่ห่วงอะไรไม่รู้ ความกระทบคือผิวหนัง ความกระทบคือความรู้มาจากภายนอก

แต่ถ้าจิตมันสงบเข้ามานะ ตัวจิตมันสงบเข้ามาเห็นใหม่ ฉะนั้น การเดินจงกรมนะ การเดินนั้นเหมือนคนขับรถ คนขับรถคือว่ากะโดยสายตาคะโดยความชำนาญ เดินจงกรมเป็นธรรมชาติของมัน มันจะกลับหัวมันจะเลี้ยวกลับโดยสัญชาตญาณ โดยสามัญสำนึกเลย ไม่ต้องไปห่วงเลย มันเดินไปป๊อปๆ มันจะหมุนของมันไปทันทีเลยหมุนไปกลับๆ เลย

ที่นี้การเดินจงกรม เดินโดยปกติของเรา แล้วกำหนด ถ้าใครกำหนดลมหายใจ ให้กำหนดลมหายใจอยู่ที่ปลายจมูก ใครกำหนดพุทโธให้อยู่ที่พุทโธ ใครกำหนดอะไรให้อยู่ตรงนั้น แล้วถ้าจิตมันสงบเข้ามานะ เดินไปอย่างนี้เดินไปเรื่อยๆ พอเดินไปเรื่อยๆ

พอจิตมันเริ่มละเอียดเข้ามาเดินไม่ได้ เดินไม่ได้ให้ยื่นรำพึง ถ้ายื่นรำพึงยื่นไม่ได้ ให้นั่งลงเลยนะ สมาธิมันมีหลายชั้นหลายตอน สมาธิโดยหยาบๆ มันเดินได้ เวลาจิตมันขณิกะคือจิตมันสงบ จิตมันมีหลักของมันใช่ไหม แต่การเดินกิริยาก้าวไปมันเป็นสามัญสำนึก มันเป็นธรรมชาติมันเป็นสัญชาตญาณ

แต่จิตไม่ออกรับรู้ นะมันเหมือนอัตโนมัติ มันเหมือนที่มันเป็นไปโดยอัตโนมัติแต่จิตมันนิ่ง พอจิตมันนิ่งขึ้นมาเรากำหนดพุทโธไปเรื่อยๆ ถ้าจิตละเอียดไปมากกว่านี้ มันไปไม่ได้แล้ว ไปไม่ได้ให้ยื่นรำพึง เขาเรียกยื่น เดิน นั่ง นอน เดินกับยื่น

พอยื่นขึ้นมา จิตมันจะละเอียดเข้ามา แล้วถ้ามัน..ขาดเลยนะ มันจะลงอัปปนาสมาธิเลย ยื่นก็ยื่นไม่ได้ มันจะนั่งลง เพราะลมหายใจมันจะขาด ความรู้สึกมันขาดหมด นั่นแหละ ใอนั้นแหละเป็นอัปปนาสมาธิ ฉะนั้นการเดินจงกรมเพราะสมาธิมันมีหยาบ มีกลาง มีละเอียดเห็นใหม่ พอมันมีละเอียด ถ้าเราเดินจงกรม เราเดินเพื่อจิตสงบมันจะรู้ขึ้นมา

เหมือนเรากินอาหาร พออาหารเข้าไปในกระเพาะ ระดับของความรู้สึกมันจะอิม มันจะมีแค่นั้นเราจะรู้ของเราเอง จิตมันสงบเรารู้ จิตมันสงบ คนสงบปัจจุตังหมดนะ

คนขับรถคนนั้นจะควบคุมรถด้วยตัวเอง คนเดินจะเดินด้วยตัวเอง คนทำอะไรทำด้วยตัวเองหมด

จิตสงบก็สงบด้วยตัวเอง ไม่ใช่จิตสงบแล้วต้องคนโน้นบอก คนนี้บอกไม่มีหรือจิตสงบก็สงบเองปัญญาเกิดเอง ตัวเองรู้เองหมด เพียงแต่รู้ว่ารู้แล้วมันยังสงสัย ยังไม่แน่ใจก็ไปถามครูบาอาจารย์ที่เท่านั้น นี่พูดถึงการเดินจงกรม การให้ท่านเดินจงกรม เดินจงกรมก็เดินปกติ

นั่งสมาธิเราก็กำหนดพุทโธหรือกำหนดลมหายใจมรณานุสติ เขาจะบอกว่าเราอะไรก็พุทโธ อะไรก็พุทโธ มันก็แบบว่าโดยสายเลือด พวกเราบวชมาจากพระพุทธเจ้า พุทโธคือพุทธะคือชื่อของพระพุทธเจ้า ในเมื่อการภาวนาต้องพระพุทธเจ้าเป็นหลัก คือเอาพุทโธนี้เป็นหลัก แต่พระพุทธเจ้าก็เป็นคนพูดเองว่ากรรมฐาน ๔๐ ห้อง มรณานุสติระลึกถึงความตายก็เป็นการภาวนาได้

ฉะนั้นเพียงแต่ที่เราเป็นพระเราก็ชื่อสัตย์กับวิชาชีพ ชื่อสัตย์กับพระพุทธเจ้า เราก็ต้องพูดถึงพระพุทธเจ้าก่อนเป็นธรรมดาว่า พุทโธเริ่มต้น แต่ซัมโมก็ได้ ถังโมก็ได้ อะไรก็ได้ทั้งนั้น แต่ในเมื่อเราพูดเราก็ต้องพูดถึงพุทโธเป็นธรรมดา

ฉะนั้น เขาบอกว่าอะไรก็ต้องพุทโธอย่างอื่นไม่ได้เลย ได้.. เราถึงบอกไง เราไม่ได้ว่าใครถูกใครผิดนะ เราไม่ได้ว่าการปฏิบัติ เราเอาข้อเท็จจริงว่าพอปฏิบัติแล้วถูกหรือผิด มีเนื้อหาสาระหรือไม่มีเนื้อหาสาระตรงนั้นต่างหาก ไม่ใช่ว่า โอ้..การภาวนามันแตกแขนงไปเยอะมาก แต่โดยหลักมันเป็นอย่างไร นี่พูดถึงเดินจงกรม

ถาม : ๑๔๐. การทำวิปัสสนา การทำสมาธิวิปัสสนา จะต้องมีพระอาจารย์คอยสอบอารมณ์หรือเปล่าคะ

หลวงปู่ : จะบอกว่าไม่มีเลยมันก็ไม่ถูก แต่ถ้าไม่มีเลย เห็นไหม ทำไมหลวงปู่มัน หลวงปู่มันท่านอยู่หนองผือ ครูบาอาจารย์ท่านจะพูดประจำ หลวงปู่มันจะคอยเช็คจิตอยู่ตลอดเวลา อย่างเช่น หลวงปู่มันท่านเคยพูดว่า

“เรื่องท่านบิณฑบาตกลับมา พอบิณฑบาตกลับมาแล้วมันมีก้อนน้ำอ้อยคือน้ำตาล เขาใส่อยู่ในถุง พอใส่ในถุงท่านบิณฑบาตมาแล้ว ท่านก็บอกก้อนน้ำอ้อยจะเก็บเอาไว้ กินตอนบ่ายก็ได้ เพราะมันไม่เจือด้วยามิส”

พอไม่เจือด้วยามิส พระที่นั่งอยู่ด้วยกันบอก

“โอ้โฮ.. หลวงปู่มันเป็นพระอรหันต์ วินัยแค่นี้ก็ไม่รู้ ในเมื่อบิณฑบาตมามันก็เป็นอาหารแล้วจะมาเก็บไว้ได้อย่างไร” คิดในใจไง พอคิดในใจหลวงปู่ท่านก็รู้แล้ว พอรู้แล้วตอนเช้าท่านก็พูดไป ท่านก็บอกว่า

“โอ้พระตัวเก่งๆ ตัวไหนมันมาถูกผู้เฒ่า เดียวคืนนี้ผู้เฒ่าจะเข้คให้แน่ๆ ว่ามันองค์ไหน”

ทั้งนี้ ท่านรู้แล้วนะ แต่ท่านเพียงแต่พูดให้พระองค์นั้นได้สำนึก ถ้าสำนึกเขาก็จะขอขมาลาโทษคือไม่เป็นเวรเป็นกรรมกับเขาไป นี่พูดถึงสอบอารมณ์ กรณีอย่างนี้เห็นใหม่ ท่านก็ยังรู้ได้ แต่ท่านไม่เอามาพูดต่อหน้า เพราะคนเรานั้นจะเกร็งเกินไป

ความรู้อย่างนี้ การตรวจสอบอย่างนี้เป็นการตรวจสอบทางข้อเท็จจริง แล้วเวลาพระปฏิบัติไปแล้วท่านจะรู้ว่าองค์ไหนควรจะพูดอย่างไรๆ แต่ท่านพูดอย่างนี้นะ พวกเราเหมือนเด็ก เด็กยังมีเล่นขยของ เด็กมันมีของเล่น ถ้าใครดึงของเล่นจากมือเด็กไป เด็กมันจะเสียใจ

เราหัดภาวนากัน พอจิตเริ่มสงบ จิตเริ่มมีหลักมีเกณฑ์ จิตมันมีของเล่น จิตไม่มีอะไรเป็นของเล่นเลยเวลาภาวนากันเราไม่มีอะไรเลย เราทุกข์ยากมาก เหมือนเด็ก เด็กให้มันนั่งเฉยๆ ไม่ให้มันเล่นอะไรนะมันดิ้นตายเลย แต่ถ้ามีอะไรสักชิ้นหนึ่งให้มันเล่น เด็กมันจะเพลิน

จิตของเรา ถ้าภาวนายังไม่เป็นเลย เหมือนเด็กไม่มีของเล่น ทุกข์น่าดูเลย เดินจงกรมก็เหนื่อย นั่งสมาธิก็เมื่อไรจะลงสักทีวะ ทำอะไรก็อึดอัดขัดข้องไปหมดเลย เด็กไม่มีของเล่น พอเด็กมันมีของเล่น พอจิตมันเริ่มดีๆ เด็กมีของเล่นแล้ว พอเด็กมีของเล่น

ไปสอบอารมณ์ อารมณ์อะไร แต่หลวงปู่มันเห็นไหมเด็กมีของเล่น ท่านบอกว่าเด็กมันมีของเล่น จิตมันเป็นอะไรไป ท่านจะคอยประคองคอยดูให้

แล้วถ้ามันมีปัญหาขึ้นไป ท่านจะถามว่า ของเล่นนั้นเป็นอันตรายไหม อย่างเช่น เวลาจิตสงบเข้าไปท่านบอกว่ามีพระองค์หนึ่งจิตสงบปั๊บ เพราะเห็นเป็นดวงไฟเป็นเหมือนดวงจันทร์แล้วมันลอยไป ถ้ามันลอยไปเราลุกเดินตาม มันเดินออกมาก้าวเดินจิตมันต้องออกแล้วนะ

แต่พระองค์นี้จิตดีมาก เวลาเป็นเหมือนดวงจันทร์ลอยไป ลุกขึ้นเดินตามไป จิตนี้มันลอยสูงขึ้น แปลกมาก พระองค์นี้ปีนต้นไม้ขึ้นนะ ขนาดปีนต้นไม้มันต้องออกกำลัง ขนาดไหนสมาธิมันต้องออก พอสมาธิออกมันไม่เห็นดวงไฟดวงนั้นแล้ว

ที่นี้พอปีนขึ้นไปถึงยอดไม้ไง พอจิตมันเคลื่อนไหวมากมันก็เริ่มเสื่อมไง พอสมาธิมันเสื่อม ดวงไฟนั้นหายไป ขึ้นต้นไม้ลงไม้ได้นะ นี่จะบอกว่า หลวงตาท่านเคยพูดว่าท่านเอากรณีนี้มาเล่าให้ฟังบ่อย ท่านบอกว่า “ถ้าดวงไฟดวงนี้ที่เป็นดวงจันทร์ถ้ามันขึ้นไปหน้าผาแล้วมันเคลื่อนไป แล้วเดินตามไปตกเหวนะ คนๆ นี้ตายได้”

นี่ก็เหมือนกันเวลาจิตมันเคลื่อนไปเห็นไหม เวลาจิตมันเคลื่อนไปมันตามไป นี่บอกว่าถ้าอย่างนี้มันเป็นโทษ ถ้ามันเป็นโทษครูบาอาจารย์จะบอก ฉะนั้นคำว่าสอบอารมณ์เมื่อมีเหตุจำเป็นขึ้นมามันจะได้เสียขึ้นมาครูบาอาจารย์จะสอบอารมณ์ แต่ที่นี้การสอบอารมณ์ถ้ามีสอบอารมณ์เขาสอบอารมณ์อยู่ที่กุฏิ

การสอบอารมณ์เข้าขึ้นมา นั่งเรียงแถวเลย ทุกคนจะมาสอบอารมณ์ไม่ต้องสอบ เพราะเอ็งไม่มีอะไรให้สอบหรอก เข้าขึ้นมาจะสอบอะไรกัน ทุกวันเลยนะมันจะไปเสียเวลาการสอบอารมณ์ ตั้งแต่เข้าขึ้นมานะ เข้าขึ้นมากินข้าวเสร็จก็นั่งเรียงแถวแล้ว แล้วห้ามมาเจอกันนะคนโน้นเข้าไปสอบก่อน คนนี้เข้าไปสอบหลัง จะไปสอบอะไรกัน เอ็งเอาอะไรมาสอบ มันไม่มีอะไรจะสอบ

แต่การตรวจสอบอารมณ์ของครูบาอาจารย์ท่านมีจริงของท่านแล้วคนที่ไม่มีจริงไม่ต้องมาสอบกับใครท่านอยู่ในหัวใจของท่าน แล้วท่านปกครองดูแลเราเหมือนพ่อแม่กับ

ลูกเลย พ่อแม่ลูกคิดอะไรเลี้ยงมาตั้งแต่ดินเท่าฝ่าหอย ลูกเราอยู่กันมาเป็น ๑๐ ปี ๒๐ ปี ลูกคิดอะไรพ่อแม่รู้ทั้งหมด

ลูกมันมีอะไรมันจะมาหลอกเอาสตาจ๋อย่างไหนมันจะพลิกแพลงอย่างไร พ่อแม่ก็รู้ แต่ด้วยความใจอ่อน รู้ขนาดไหนก็ควักให้มัน รู้ขนาดไหนก็ควักให้มัน ให้มันหลอก อันนี้ก็เหมือนกัน ถ้าเป็นครูบาอาจารย์เขารู้อยู่แล้วไอ้เรื่องอย่างนี้มันไม่ต้อง.. การสอบอารมณ์ทำสมาธิวิปัสสนาต้องมีอาจารย์มาสอบอารมณ์หรือเปล่า

เราควรมีครูบาอาจารย์ไว้ปรึกษา เวลาจิตของเรา ถ้าเราไม่แน่ใจ ให้เราปรึกษา หลวงปู่มั่นท่านใช้คำนี้ละ ในการปฏิบัติเราไปทำกันทางวิทยาศาสตร์ต้องมีอาจารย์ ต้องสอบอารมณ์ เวลาสอบอารมณ์ก็เอาหนังสือมากางเลย อ้าว..ว่ามา ตรงตามหนังสือไหม ถ้าตรงก็ถูกไม่ตรงก็ผิด

แล้วหนังสือกับอารมณ์มันจะตรงกันได้อย่างไรวะ หนังสือก็คือหนังสือ แต่ถ้าหลวงปู่มั่นนะ “หมูกณะภาวนามานะ การแก้จิตแก้ยากนะ ผู้เฒ่าตายแล้วไม่มีใครแก้กันนะ” อารมณ์จริงๆ ใจ ความรู้สึกขณะจิตมีของเล่น จิตมีอะไรที่เป็นโทษเป็นภัย หลวงปู่มั่นท่านเคยผ่านมาก่อน ท่านรู้ของท่าน

อย่างนี้เราถึงบอกว่าควรมีครูบาอาจารย์เป็นที่ปรึกษา หลวงตาท่านบอกว่า “ท่านอยู่กับหลวงปู่มั่น ลาหลวงปู่มั่นไปเที่ยว ไปเที่ยววัน ๒ วันกลับมาแล้ว เพราะท่านเที่ยวบริเวณแถวนั้นเดินชุกช่อออกไป พอจิตมีปัญหาวิ่งกลับมาเลย”

หลวงปู่มั่นบอก “อ้าว..มีอะไรมาฝากอีกแล้วละ.. มีอะไรมาละ..” นี่ไง เพราะพอออกไปแล้วพอเราไปเจอเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของจิตมันแก้ไม่ได้ ถ้าแก้ไม่ได้นะสมมุติเราไม่มีอาจารย์ใช้ใหม่ แก้ไม่ได้เราก็ต้องใช้สติ แล้ววิเคราะห์ ใช้สติ แล้วพยายามวินิจฉัยว่าอะไรใช้ปัญญาใคร่ครวญว่ามันถูกต้อง เสียเวลา ๕ วัน ๑๐ วัน เป็นเดือนนะ บางทีเป็นปี ปลอดภัยไม่ได้..

แต่ถ้าไปหาครูบาอาจารย์รับประกันเลยว่า ไม่ผิด..ท่านชัดผลลวะ..เลย ถ้าชัดผลลวะ..ไม่ตรงใจเราจะจริงหรือ จริงไม่จริงนะคำพูดของท่านเก็บมา แล้วเข้าทางจงกรมท่านว่า

อย่างนั้น เราว่าอย่างนี้ ข้อเท็จจริงเป็นอย่างนี้แล้วใช้พิสูจน์เอา สุกท้ายแล้ว แพ้ท่านทุกทีของท่านถูกทุกทีเลย

ฉะนั้นพอคนมันเจออย่างนี้บ่อยครั้งๆ เข้าพอมีปัญหาปั๊บก็จะวิ่งไปหาท่านแล้ว นี่ไงการแก้จริงๆ แล้วการแก้กรรมมันต้องมีไหม ควรมี ถ้ามีนะ แต่ถ้าไม่มีละ เราภาวนามาถูกนะเงินของเรามันถูกต้อง เงินดิงามถูกต้อง เงินบริสุทธิ์เลย ๑๐๐ บาท แล้วไปถามอาจารย์

อาจารย์บอกว่า เงินเก้..เราจะโยนเงินเราทิ้งใหม่ ถ้าไปสอบกรรมกับอาจารย์ที่ไม่เป็นเนการภาวนาของเรา มันไม่ใช่ดูถูกกันว่าผู้ภาวนาใหม่ ผู้ภาวนาเก่า คนที่ภาวนาใหม่ แต่ถ้าเขาเป็นข้อเท็จจริง คนที่ภาวนาเป็นเขาจะรู้ทันทีเลยว่า คนนี้มีวาสนาแล้วภาวนาได้

แต่ถ้าคนเก่าคนแก่ แล้วภาวนายังไม่เป็น เขาก็อยู่ที่วาสนาของเขา ภาวนาก่อนภาวนาหลังภาวนามากี่ปี ภาวนาไม่กี่ปี อันนี้เป็นอำนาจวาสนาของคนนะ เอามาวัดเทียบเคียงกันไม่ได้ ว่าฉันรุ่นพี่ เอ็งรุ่นน้อง เอ็งจะแซงไม่ได้ ไม่มีทาง มันอยู่ที่ข้อเท็จจริง ถ้ามันอยู่ที่ข้อเท็จจริงอย่างนี้ มันอยู่ที่ครูบาอาจารย์ท่านจริงหรือไม่จริงแล้วท่านจะสอบของท่านเอง

ตอนนี้เราจะบอกว่า ถ้าครูบาอาจารย์ที่จริง แล้วครูบาอาจารย์ที่ดี ท่านจะคอยชี้แนะเราไม่ให้เราเสียเวลา ไม่ให้เราออกนอกกลุ่มนอกรทาง แต่ถ้าจะพูดถึงการสอบกรรมกันเป็นตัวหนังสือ ไม่จำเป็น.. ไม่ต้องให้อาจารย์สอบหรือเราก็สอบเองได้

หนังสือก็เปิดอ่านเป็น สงสัยก็เปิดหนังสือสิ..ทำไมต้องไปให้อาจารย์สอบด้วยหนังสือก็มี หนังสือคือพระพุทธเจ้า คือพระไตรปิฎก คือพระพุทธเจ้าอยู่แล้ว ตรวจสอบกับพระพุทธเจ้าเลย ไม่ต้องไปตรวจสอบกับใคร แต่ตรวจสอบกับพระพุทธเจ้าแล้วพระพุทธเจ้าเป็นตัวหนังสือ พระพุทธเจ้าพูดไม่ได้ เราก็เข้าข้างตัวเอง เราก็บวกลบคะแนนตัวเอง

ถ้าเรามีครูบาอาจารย์เห็นใหม่ เราตรวจสอบกับพระพุทธเจ้าด้วย ตรวจสอบกับพระไตรปิฎกด้วย ตรวจสอบกับครูบาอาจารย์ด้วย ถ้าครูบาอาจารย์กับพระพุทธเจ้าพูดเหมือนกันนะ โอ้อโฮ..สุดยอดเลย ถ้าครูบาอาจารย์เรากับพระพุทธเจ้าพูดขัดแย้งกันนะ ผิดคนหนึ่งใช่ไหม เราก็เลือกเอาสิ

กรณีอย่างนี้เราเป็นมาก่อน เราไม่เชื่อใครเลย เราฟังครูบาอาจารย์ขนาดไหนเราก็ต้องหาเหตุผลมาตรวจสอบแล้วมันจะรู้เอง ถ้ามันเชื่อโดยที่เราเชื่อเห็นใหม่กาลามสูตร พระพุทธเจ้าบอกไม่ให้เชื่อ! ไม่ให้เชื่อ! ไม่ให้เชื่อ!

ที่นี้ไม่ให้เชื่อ.. แต่มีผู้เสนอแนะวิธีการหลากหลายให้เรา มีทางออก มันเป็นประโยชน์กับเราไหม ไม่ให้เชื่อ.. แต่เรามันมีอุบายมีวิธีการ แล้วให้มาตรวจสอบกันมันเป็นประโยชน์กับเรานะ แต่ถ้าให้เขาตรวจสอบโดยวิทยาศาสตร์ เราไม่เชื่อ..

ถาม : ๑๔๑. ผมกราบเรียนหลวงพ่อบอกเรื่องกำหนดโครงการกระดุกแบบต่างๆ เวลาจิตสงบ

หลวงพ่อบอก : เขาพูดถึงพรรณนามาว่า เขาพิจารณาของเขามาเรื่อย ว่าจิตเขาพิจารณากระดุกแล้วขนพองขนลุก คำถามคือ

๑.ขอเมตตาหลวงพ่อบอกแนะนำการปฏิบัติ อุบายเพิ่มเติม หรือสิ่งที่ควรปรับปรุง เพื่อให้มีการก้าวหน้าต่อไป

เขาพิจารณานะพิจารณาคูกระดุกแล้วขนพอง แล้วเขาบอกว่า เขาพิจารณาแล้วทำดีไม่ซ้ำของเดิม ถ้ามันขนพองขนลุกนะ เวลาพิจารณาไปมันเกิดปีติ ถ้าพิจารณาไปแล้วขนลุกขนพองหรือเกิดอาการต่างๆ เราทวนมาถูกต้องแล้วเราทำซ้ำไป

คำว่าทำซ้ำนะ เราตั้งสติแล้วกำหนดจิตให้สงบแล้วเราพิจารณาของเราไปเรื่อยๆ การพิจารณามันต้องพิจารณามาก ครูบาอาจารย์เรานะนักปฏิบัติอาชีพมันจะปฏิบัติ ๒๔ ชั่วโมงแล้วปฏิบัติต่อเนื่อง เราเป็นนักปฏิบัติสมัครเล่นเวลาเรามีน้อย

ฉะนั้นเวลาเรามีน้อย เวลาปฏิบัติเสร็จแล้ว เราต้องพักยก พักไว้เพื่อไปทำหน้าที่ การงานต่างๆ แล้วกลับมาปฏิบัติต่อ เวลาทำหน้าที่การงาน จิตมันออกไปหน้าที่การงาน แล้ว มันผ่อนคลายเราไปแล้วครั้งหนึ่ง ฉะนั้นเวลากลับมาให้ขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติ นะ

ฉะนั้นสิ่งที่ปฏิบัติแล้วขณลุกขณพอง ถ้ามันขณลุกขณพองมันเกิดปีติขึ้นมา ขณลุก ขณพองเพราะใจมันกระทบ พอใจมันกระทบแล้วกระทบอะไร กระทบสิ่งที่รู้ที่เห็นนะ พอกระทบไปแล้วมันก็ผ่านไป แล้ว พอผ่านไปแล้วก็ตั้งสติอีก เราก็พิจารณาเข้าไปอีก ขณลุกขณพองบ่อยครั้งเข้าจนไม่ขณลุกขณพองเลย

ขณลุกขณพองมันจะจางลงไปเรื่อยๆ เพราะปีติเราได้สัมผัสบ่อยๆ ครั้งเข้ามันจะ เป็นปกติใจ พอเป็นปกติเราพิจารณาบ่อยๆ พิจารณาเข้าไปอีก พอพิจารณาของเราไปนะ จิตมันจะมีการรับรู้จิตมันจะมีปัญญาของมัน มันจะสำรอกมันจะคลายตัวมันจะเกิดขึ้น มันจะเกิดอาการของมัน ถ้ามันเกิดอาการอย่างนั้นขึ้นไปตั้งสติไว้ มีสิ่งต่างๆ เกิดขึ้นให้ มันอยู่กับสติ

๒. เวลานั่งภาวนาไปนานๆ แล้วมีเวทนาเกิดขึ้น ขณะนั่งเหตุใดทุกขเวทนาที่ เกิดขึ้นจึงเป็นกิเลส ฟังหลวงตาเทศน์ ความเข้าใจของผมคิดว่าทุกข์ในชั้น ๕ เป็น เครื่องมือของอวิชชา

เขาจะบอกว่าเวลานั่งไปเกิดเวทนาแล้วทำไมถึงเป็นกิเลส มันเป็นกิเลสเพราะมันรู้ เวทนาคือกิเลส เวทนาไม่ใช่กิเลส ชั้น ๕ เป็นชั้น ๕ แต่เวลาเกิดเวทนาใครเป็นคนรับรู้ เวทนา เวทนามันทุกข์ใช่ไหมความทุกข์อันนั้นต่างหาก กิเลสคือความทุกข์ในเวทนา พอ เวทนามันเกิดขึ้น ตัวเวทนาไม่ใช่กิเลส เขาสงสัยไ้

สงสัยว่า เขาบอกว่าทุกขเวทนาทำไมถึงเป็นกิเลส เพราะฟังหลวงตาว่ามันเป็น กิเลสมันเป็นกิเลสก็เพราะมันเป็นทุกข์ไ้ก็ทุกขเวทนาไม่ได้ยินหรือ เหตุใดทุกขเวทนา มันถึงเป็นกิเลส ก็มันทุกข์ แต่ตัวเวทนามันไม่ใช่กิเลส ตัวเวทนาเพราะมันสุขเวทนา ทุกขเวทนา แต่เวลามันทุกข์มันก็เป็นกิเลสเพราะกิเลสมันไปทุกข์กับมัน อันนี้พูดถึง เวทนานะการขณลุกขณพองมันปฏิบัติมาถูกแล้วให้ถูกไป

ถาม : ๑๔๔. ทำความสงบจนจิตพอใจแล้ว จิตวิ่งไปหากิเลสที่ชุกช่อนอยู่ ด้วยตนเองจริงไหมครับ

หลวงพ่ : เขาก็ว่าเขาเพ่งกสิณนะ นั่งสมาธิไปเรื่อย

ถาม : ผมสังเกตเหมือนว่าจิตที่มีลักษณะเหมือนกระตือรือร้น ที่จะวิ่งออกไปค้นหากิเลสเอง เปรียบเสมือนนักมวยที่ฟิตสมบูรณ์ ที่อยากจะขึ้นชก เช่น วิ่งไปควานหาพบว่าจิตมีราคะเจือ เพราะอยากให้การเจริญกสิณได้ดีต่อไปอย่างนี้ไม่อยากให้เสื่อม

แต่จิตตัวที่วิ่งไปหากิเลสตัวนี้ไม่กลัวเลย ประมาณว่าเสื่อมก็ช่างมัน มันก็ทำใหม่หรือเห็นหนุ่มสาวเกี่ยวพาราสักัน จิตวิ่งไปตะภาวนั้นปั๊บ ก็กลับมาสู่ฐานของจิตของตัวเองว่าเหมือนเราไม่ยากกลัวกลัวกับกิเลส จึงอยากถามว่า ทำความสงบจนจิตพอใจแล้วจิตวิ่งไปหากิเลสที่ชุกช่อนอยู่ได้ด้วยตัวเองจริงไหมครับ เป็นวิธีการปฏิบัติที่ถูกต้องไหม หรือมันเป็นจิตฟุ้งซ่านไปของผมและควรเพิ่มเติมอย่างไร

หลวงพ่ : การเพ่งกสิณมันก็เพ่งกสิณไปแต่จิตสงบแล้ววิ่งไปหากิเลสเองไม่มีหรอก .. เป็นไปไม่ได้.. จิตที่มันยังวิ่งออกไปหาอยู่นี้ มันไม่ใช่จิตสงบมันเป็นโลกียปัญญา ปัญญาสามัญสำนึกเราเองนี่แหละ เหมือนกับเราเห็นอะไรต่างๆ เราก็มีปัญญาใคร่ครวญใช้ใหม่ว่าจะไร้อุกอะไรผิด แต่ถ้าจิตมันสงบนะตัวของจิตสงบเอง

ถ้ามันกระเพื่อมหรือมันคลายตัวออกมา มันก็คลายตัวออกมาสู่ความนึกคิดปกติเรา ถ้าจิตสงบแล้วมันวิ่งไปหากิเลสเอง “พระเราหลวงตาไม่ติดสมาธิ ๕ ปี” ครูบาอาจารย์เราไม่ติดสมาธิเพราะจิตมันสงบไง ถ้าจิตสงบมันวิ่งไปหากิเลสเองนะ ครูบาอาจารย์เรา

“หลวงปู่คำดี..ขนาดว่ารู้ตัวเองว่าติด..จิตเป็นสมาธิเต็มที่แล้ว มันก็หาอะไรไม่เจอ จนจุดรูปอาราธนาหลวงตาให้มาแก้เลย”

ถ้าจิตมันสงบแล้ววิ่งไปหากิเลสเองนะ ครูบาอาจารย์เราไม่ต้องมาแก้ อย่างที่ว่าหลวงปู่มันคอยแก้ลูกศิษย์ลูกหา ไม่ต้อง..เพราะจิตมันสงบแล้วมันจะวิ่งไปหากิเลสเองมันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้! มันเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้! มันไม่มี!

เพราะถ้าจิตมันไปหากิเลสเอง พระพุทธเจ้าหรือฤๅษีชีไพรเป็นพระอรหันต์หมดแล้ว อาหารคาบส เข้าสมาบัติ ๘ จิตเป็นสมาธิอยู่แล้ว พระพุทธเจ้าไปอยู่กับอาหารคาบส จนอาหารคาบสบอกว่า

“เจ้าชายสิทธัตถะมีความรู้เสมือนเรา เข้าสมาบัติได้เหมือนเรา”

จิตเป็นสมาธิเข้าสมาบัติ ๘ นะ รูปฌาน อรูปฌาน สมาธิเต็มทีเลยมันจะวิ่งไปหากิเลส มันไม่วิ่งไปหากิเลสเลย ไม่มีทาง..

ฉะนั้นสิ่งที่มันไปรู้ มันไปเห็นภาพ เห็นไหม พอจิตสงบแล้วมันไปเห็นผู้หญิงเกี่ยวพาราตีกัน มันก็ตากระทบมันก็เห็นโดยสามัญสำนึก แล้วไม่ต้องไปเห็นผู้หญิงเกี่ยวพาราตีกันหรอก ใจมันก็เกี่ยวพาราตีตัวมันเอง เพราะมันเกิดกามฉันทะอยู่ในใจ มันมีของมันอยู่แล้ว

แต่นี้พอมีของมันกันอยู่แล้ว ถ้าเกิดจิตมันไปเห็น มันก็เป็นการชำระกิเลส กิเลสมันไม่ให้เห็นหรือกมันทำลายเสีย พอทำลายเสีย พอเราออกมา คลายมา มันเป็นสามัญสำนึกไง เหมือนกับพวกเรามาพยาบาลสังคมใครมาวัดแล้วนั่งเรียบร้อยเป็นคนดี มารยาทดี มารยาทไม่ดีมันก็คุยอริยุฉุยแจกเห็นไหม

ใครมารยาทดีก็เป็นคนดี จิตก็เหมือนกัน เห็นเขาเกี่ยวพาราตีกัน ภูไม่เกี่ยว ภูเป็นคนดีใจ เราจะบอกว่ามันเป็นสามัญสำนึกของมนุษย์ ความเห็นของมนุษย์มันเป็นโลกีย์ ปัญญามันเป็นปัญญาของมนุษย์ ปัญญาของโลก มันไม่ใช่ปัญญาของธรรม

ถ้าปัญญาของธรรมเห็นไหม ธรรมเหนือโลก พอจิตมันสงบเข้ามาแล้ว มันจะเข้าไปเห็นตัวมัน เข้าไปเห็นตัวมันเพราะอะไร เพราะสมถกรรมฐาน เขาถูถูกถูแคลนมากกว่าทำพุทโธๆ มันจะเป็นสมถะ มันจะไม่เกิดปัญญา ไม่เกิดต่างๆ เขาถูถูกถูแคลนกันมากนะ

แต่เพราะเขาถูถูกถูแคลน เขาถึงไม่ได้ผลกันใจ ถ้าเขาไม่ถูถูกถูแคลนนะ สมถกรรมฐานแล้วมันจะเป็นวิปัสสนากรรมฐาน “ไม่มีสมถกรรมฐาน จะไม่มีวิปัสสนากรรมฐาน” ไม่มีสมถกรรมฐานเราถึงบอกว่าไม่มีจิต ไม่มีสมาธิ อย่างอื่นไม่เกิด

ไม่มีสมถกรรมฐาน ไม่มีสมาธิ ไม่มีจิตอย่างอื่นไม่เกิด เกิดไม่ได้ เพราะ สีส สมาธิ ปัญญาไม่ได้เกิดขึ้นมา ภูมิปัญญา กุศิกษามา กุ ๘ ประโยค ภูมิปัญญา มิ่งจามาหมดเลย ปัญญานั้นเกิดจากสามัญญสำนึก ปัญญานั้นเกิดจากโลก ปัญญานั้นเกิดจากจิต ปัญญาเกิดจากการศึกษา

แต่พอจิตมันสงบเข้ามา มันต้องถางหญ้าถางโพรงเห็นใหม่ ถางป่า ถางต้นไม้ทั้งหมดเลยปรับพื้นที่เข้ามา การทำความรกรักของใจ

ถ้าใจมันสงบเข้ามาแล้ว ให้ออกรู้ใจ ออกรู้อันนี้เป็นโลกุตตรปัญญา ออกรู้ในกาย ไม่ใช่เห็นกายอย่างนี้ เห็นกายโดยสามัญญสำนึก เห็นกายอย่างนี้เห็นกายเพื่อการมีครอบครัว ถ้าเห็นกายโดยสมาธิเห็นแล้วมันขย่อน เห็นแล้วมันสำรอก เห็นการสำรอกนั้นแล้วถึงจะละสลักกายทิฏฐิ

ฉะนั้นสิ่งที่ว่าจิตสงบแล้วจะเห็นกายเองนะ ไม่มี ! ที่นี้จิตที่มันออกรู้ละ ออกรู้มันก็เหมือนกับตะกอนในน้ำตั่งไว้ในแก้วน้ำ พอตะกอนมันนอนกัน มันก็อยู่ในก้นน้ำ พอขยับตะกอนมันก็ขึ้นมา พอจิตมันเพ่งกลืนใจใหม่ มันก็เหมือนกับตะกอนอยู่ก้นน้ำ แล้วพอเวลาแก้วนั้นเขย่า ตะกอนนั้นก็ขึ้นมา

ความรู้สึกเห็นกายใจ ความรู้สึกเห็นเกี่ยวพาราสีใจ มันเป็นเรื่องตะกอนธรรมดา มันไม่ใช่ในตัวในน้ำนั้น ตัวน้ำคือตัวจิตเดิมแท้ ความส่องใสของน้ำนั้น ตัวน้ำนั้นมันมีความรู้สึกว่าเป็นตะกอน ตัวน้ำมีความรู้สึกว่าเป็นตะกอน

แต่แก้วน้ำตั่งอยู่นั้น เราไปเขย่า คนนอกไปเขย่า คนไม่ใช่ในน้ำนั้น น้ำนั้นคือจิต ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ตัวน้ำนั้น มันจะรู้ตัวมันเอง แล้วตัวน้ำมันจะผลัดกันให้ตะกอนนั้นหลุดออกจากแก้วน้ำนั้น คือตัวน้ำมันจะผลัดใสให้ตะกอนนั้นออกจากแก้วน้ำนั้นไป นั่นคือวิปัสสนา

ฉะนั้นเขาบอกว่า “จิตสงบแล้วมันจะวิ่งเข้าไป มันจะค้นคว้าของมันเอง จริงไหมครับ” ไม่จริง ! ไม่มี ถ้ามันจะมี ไม่ใช่ว่ามันจะมีมันเป็นข้อเท็จจริงอันหนึ่ง ขิปปากัญญา

ผู้ที่ตรัสรู้เร็ว แต่ตรัสรู้เร็วมันก็ตรงตามข้อเท็จจริงนั้น นั่นคือตัวจิตต้องสงบ แล้วตัวจิตต้องแก้ตัวมันเอง มันเป็นสูตรเดียวกัน มันเป็นอริยสังขันธ์เดียวกัน

ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค อริยสังขันธ์เป็นอันเดียวกันไม่มีสองหรือหก ที่ว่าไม่มีสอง ไม่มีหรือหก ! จิตสงบแล้ววิ่งไปหากิเลสเองไม่เคยมี

“จิตสงบแล้วนะ มันคิดว่ามันเป็นนิพพาน คนที่ปฏิบัติ พอจิตสงบแล้วมันมหัศจรรย์มันสุขมาก พอมันสุขมาก นี่ไงนิพพานเป็นอย่างนี้เองหนอ ไม่เคยเจอเลย เพิ่งเจอ วันนี้เจอนิพพานแล้วหนอ มันก็นอนตายอยู่นั้นแหละหนอ มันนอนตายอยู่กับความสงบนั้นแหละ”

ทีนี้เพราะอะไร เพราะมันสงบใช่ไหม แต่ถ้าความสงบ มันจะออกหาอะไร พอขยับขยับ เราก็บงานะ เอ็งขยับเงาก็ขยับด้วย เอ็งขยับไปอย่างไรเงาก็หนีไปเรื่อย พอจิตมันเข้าใจว่ามันจะหากิเลส พอมันขยับเงาก็หนีไปแล้ว มันจะเจอกันอย่างไร

ยี่นนิ่งๆ พอเงามันเกิดแล้ว เราต้องจับเงาให้ได้ ความคิดเป็นเงาของจิต กาย เวทนา จิต ธรรม เป็นอาการของจิตไม่ใช่ตัวจิต ถ้าจิตมันสงบแล้วจิตมันจับได้อันนี้ถึงเป็นวิปัสสนา สมถกรรมฐานกับวิปัสสนากรรมฐาน

ฉะนั้นจิตสงบแล้วน้อมไปหากาย หาเวทนา หาจิต หาธรรม แต่ที่ว่ามันวิ่งไปเอง มันหาไปเอง มันไม่มีหรือหก มันไม่มี แต่อันนี้เป็นความเข้าใจ แล้วอีกอย่างหนึ่งคือว่าไอ้ตรงนี้เราเห็นใจนะ พระตั้งตนเป็นอาจารย์เยอะ แล้วก็สอนด้วยทฤษฎีต่างๆ ด้วยความรู้ความเห็นของตัวเอง

อย่างเช่น เราหิวกระหาย เราได้ดื่มน้ำสักแก้วหนึ่ง เรามีความสุขเราก็ไปสอนเขาแล้วว่า ดื่มน้ำแก้วนี้แล้วมีความสุข แต่ความจริงในการดำรงชีวิตมันต้องมีน้ำ น้ำนี้เขาเอาไปประกอบเป็นอาหาร ไปหุงข้าว ไปต้ม ไปแกง ยังทำอีกเยอะแยะเลย

จิตสงบแล้ว จิตมีหลักมีเกณฑ์แล้ววิปัสสนา หรือมีการกระทำไปมันยังมีอีกเยอะ ฉะนั้น เวลาใครเคยดื่มน้ำ บอกว่าดื่มน้ำนี้ เหมือนกับกินอาหารทั้งชีวิต มันมีความสุขมาก เขาก็สอนได้แค่นั้น

ฉะนั้นพอเราไปฟังทฤษฎีการสอนของครูบาอาจารย์มาหลากหลาย เราก็มีความเข้าใจเป็นแบบนั้น ฉะนั้นเวลามาถามเรา เราก็ตอบอย่างนี้ เราตอบว่า จิตสงบแล้วมันจะวิ่งไปหากิเลสเองไม่มี.. ไม่มีหรอก.. เพราะคนเข้าใจผิดกันอย่างนั้น

บางคนจิตสงบนะ ทำจนนั่งตลอดรุ่งๆ แล้วเราไปคุยกับเขา เราบอกว่า ให้น้อมจิตไปหากาย เวทนา จิต ธรรมสี เขาบอกว่าไม่ได้หรอก มันต้องวิ่งมาหาเราเอง น้ำใสจะเห็นตัวปลา พอจิตสงบแล้ว เดี่ยวกิเลสมันจะวิ่งมาชนเราเลย เราจะรอกิเลส มันจะวิ่งมาให้เราฆ่า

คนคิดอย่างนี้เยอะ แล้วเราก็เห็นมาอย่างนี้ แล้วเขาก็เสื่อมไป เพื่อนกันนี้แหละ พระเหมือนกันนี้แหละ นั่งตลอดรุ่งๆ นี้แหละ พอนั่งตลอดรุ่งแล้วนะ เขาจะรู้อะไรแปลกๆ จดไว้หมดเลยถูกหมด สุดท้ายแล้วนะก็เสื่อมหมด เสื่อมทั้งนั้น เห็นมาเยอะ

ทีนี้เวลาเรามาคุยกับพระแล้วนี้ พระเวลาคุยกับเรานี้ ผู้ที่เขาที่นั่งตลอดรุ่ง แล้วจิตเขาเป็นสมาธิทั้งวันทั้งคืน เขาจะแบบผ้าพับไว้เลย แล้วพอมาเจอเรา เขาเห็นเราเป็นอย่างกับลิง เขาดูถูกเรามากนะ เวลาเราไปคุยกับใคร เวลาเขาดูกิริยาเรานี้ เขาจะหัวเราะเยาะ “เฮ้..มึงจะเอาอะไรมาสอนกูวะ กิริยามึงอย่างกับลิง มึงจะเอาอะไรมาสอนกูวะ”

แต่ไอ้พวกนี้ๆ นวลๆ นะ ที่เหมือนผ้าพับไว้ละ เสื่อมหมดแล้ว เจอกันบางองค์ หลุดเลย บางองค์ก็เสียดิไปเลย แล้วต้องไปแก้ไขกัน ไอ้ที่รู้อะไรแปลกๆ หลุดคือว่า เสียดิไปเลย เสียดิไปแล้วนะ พออยู่วงกรรมฐานเราต้องมีเพื่อนคุม แล้วก็ให้ฝึกสติ กลับคืนมา บางทีก็ถึงกับเสียดิเลย

ไอ้เราอย่างกับลิงนี้แหละ เห็นอย่างนี้มาเยอะ ฉะนั้นพอเขาเจอกิริยาอย่างนั้น เขาเคยคุ้นเคยกับความสงบ ความสุภาพเรียบร้อย เขาไม่เคยเจอกิริยาแบบลิงอย่างเรา แต่แบบลิงอย่างเรา พอเจอกิริยาอย่างนี้ ข้างในเราผ่านของเรามา

ฉะนั้นจิตสงบแล้วนะ รู้..มันคิด เราถึงบอกว่ามันจะติด..เพราะจิตสงบ เราถึงบอกว่า คนที่ไม่เคยจิตสงบกับจิตสงบเขาจะไม่รู้ เพราะจิตสงบมันมีรสชาติ มีรสชาติ มีกำลัง มีทุกอย่างจนเราเข้าใจว่าเป็นนิพพานกัน

ฉะนั้นเวลาเขาจิตไม่เคยสงบใช่ไหม เขาถึงบอกว่าให้ใช้ปัญญาไปเลย ปัญญาจะเป็นอย่างนั้น มันจะเป็นความว่างอย่างนั้น แต่ความว่างอย่างนั้น โยมไปกดในคอมพิวเตอร์สิมันพูดเหมือนกันเลย เพราะอะไร เพราะมันเป็นทฤษฎี มันเป็นสิ่งที่ว่ามันเป็นคำพูด เราก็พูดอย่างนั้น ในคอมพิวเตอร์ก็พูดอย่างนั้น แต่มันไม่มีรสชาติ

แต่ถ้าเราเป็นนะ คอมพิวเตอร์มันก็พูดอย่างนั้น แต่คอมพิวเตอร์มันไม่มีชีวิต มันพูดตามโปรแกรมของมัน แต่เรามันตื่นเต็น มันรับรู้ มันตื่นเต็นมาก มันแตกต่างกัน นี่คือสมาธิใจ นั่นเขาไม่มีรส รสของธรรมชาติซึ่งรสทั้งปวง สมาธิธรรม รสของสมาธิ รสของปัญญา รสของวิมุตติแตกต่างกันหมด

ฉะนั้นเวลาคนพูดใครพูดออกมาเหมือนกับควักออกมา เงิน ๑๐ บาท ๕ บาท ๑๐๐ บาท ค่ามันต่างกัน ความรู้สึกของจิตเวลามันเข้าไปสัมผัส มันพูดออกมา คนระดับไหน มันพูดออกมาตามความรู้สึกนั้น มันแตกต่างกัน ฟังรู้เลย อ้าปากก็รู้แล้วว่าตรงนี้มันรู้ได้แค่ไหน มันเข้าไปรู้แค่สมาธิ มันเข้าไปรู้แค่ปัญญา หรือมันเข้าไปรู้ถึงวิมุตติมันถอดถอนเลย

มันพูดออกมาแตกต่างกันหมดเลย แต่คำพูดคำเดียวกัน แต่คนฟังเข้าใจได้ แต่คนไม่เคยปฏิบัติไม่เคยเข้าใจมันก็ต่างกันไปตามนั้น ทีนี้ เพราะเราจะพูดคำนี้ออกมา เพราะมีคนจะพูดมากกว่า “พระสงฆ์เหมือนพระบ้า ใครจะอะไรมาก็บอกผิดหมดทุกเรื่องเลย มันถูกอยู่คนเดียว พระสงฆ์มันถูกของมันอยู่คนเดียว”

ฉะนั้นเราจะพูดตรงนี้ไง พูดออกมาว่าความแตกต่างมันเป็นอย่างนี้ “เราไม่ใช่บ้าแล้วคำพูดของเรา ถ้าเราเป็นคนที่มีสตินะ หรือถ้าเราเป็นคนที่มีสติแล้วเรามีสามัญสำนึก เราพูดอะไรผิดๆ ไป เราเข้าใจได้ว่าหลวงตาท่านก็ยังมีชีวิตอยู่ ครูบาอาจารย์ท่านยังมีชีวิตอยู่เอาไปฟ้องได้”

อย่างเราเหมือนกัน ถ้าพูดถึงใครปฏิบัติผิดอย่างนี้ เราจะจดเลยแล้วเราไปฟ้องอาจารย์เลยว่า ไอ้คนนี่มันพูดผิด ฉะนั้นเราถึงมีสติอยู่นะสิ่งที่เราพูด ถ้าเราบอกว่าคนโน้นผิดคนนี่ผิด ก็ฟ้องเลย หลวงตาจะบอกว่า ไอ้หงบ..มึงมานี้ แล้วท่านจะกระที่บเรา

เอง แต่ไม่มีใครฟ้องสักคนหนึ่ง แล้วก็ไหนว่ากุศิกๆ ไม่เห็นมีใครฟ้องสักคน มีแต่จะฟ้องพวกมึง

นี่..พูดขึ้นมาเพราะอะไร เพราะเราพูดคำนี้ เพราะเรากลัวเขาจะหาว่า ถ้ามมาทั้งหมดผิดหมดเลย ไม่มีใครถูกสักคนหนึ่งจริงๆ ถ้าไม่ตอบมันก็ไม่มีการเรื่อง แต่เพราะไม่มีเรื่อง พวกที่มีปัญหาอยู่ที่นี่ มันก็เป็นเหยื่อ คือเหยื่อนะ เขาก็ต้องวิงวอนตอบเขา แล้วชีวิตของเขาทั้งชีวิตก็จะไปเป็นเหยื่อไปปรนเปรอปรอด

เราพูดแล้วเขาจะเชื่อไม่เชื่อ มันก็เรื่องของเขา แต่ก็ต้องพูดตามความเป็นจริง ฉะนั้นเอ็งจะเป็นเหยื่อของใครก็เรื่องของเอ็ง แต่ถ้าเอ็งมาถามข้า ข้าก็ว่าไม่มี สมาธิสงบแล้วจะวิงไปชนกิเลส กิเลสจะวิงมาให้ฆ่าแล้วเอ็งจะเป็นพระอรหันต์เลยไม่มีหรอก เพราะครูบาอาจารย์ของเราสมบุกสมบันมาปฏิบัติมา เหลือคนนะฟากตายมานะถึงจะได้มรรคได้ผลกันมา ไม่ใช่มาจับจัดกันอย่างนี้แล้วจะได้มรรคได้ผลหรอก จบ เอวัง